

EZERSZÁZ (V.)

BRASNYÓ ISTVÁN

IV.

HIMNUSZOK

1. Szelek hullámozása füvesíti, veti be magvaival a fölszántatlan térségeket, és futtatja rajtuk át a patakok vizét, tükrözteti állóvizeivel a mennybeli magasokat, nem ismervén e világi birtokok határait: folyamok elhaló partjai oldják magukba a látóhatárt,

Ahol a nemzetségek sereglenek, mintha tüzet vonszolnának a sarkukban, futótűz lángolna a lópaták nyomán, s a zúgás, a morajlás a föld színe alatt futna, s idefönn a lobogó varkocsokat ugyanaz a szélfúvás bontaná ki, melynek tündérei a lovak sörényét vágta közben befonják –

Mily távoli céltől hajszoltan hol lesz megállapodásuk, avagy miféle rejtelmek sejtései kalauzolják őket haladtukban, netán itt lakó véreik serkentik őket tanácsalanságukkal, akik századokat töltöttek el az idők futtában, váltig ennek a napnak az elérkezésére várva, és most itt van az a nap:

Ahogy eredetükre bukkannának, bizonyosságát lenék meglétüknek, s ennek öröme révedné meg a háncskürtöket, s üttetné a faharangot,

S járnának elöl mint útmutatók, oly ragyogással, ahogyan az ég boltozatán rúgtatnának,

Beleszakadva a más-világba, s utóbb ébredve rá, hogy voltaképpen ez a valóság, s immár az újonnan fölismert valósággal futva versenyüket, ki sem emlékezik közülük megszületésének évadára.

Aszerencse lankáin úzik hadi szerencséjüket, ahol hetedíziglen elvéreztek, ugyanazon a vérvonalon, véres csapán, mely jelenlétüket írja –

Mégis vízmélyekbe merülő boldogság a meglebbenő estében, legalább oly fokú, hogy ki sem gondol a holnapi nappal,

Nem simogatják, nem emlegetik a végzet kezét,

Ki sem idézi föl a végzet sebesen röppenő nyílhegyét

Idegen végzetben tobzódó lélekkel:

Az estéket mind a maguk javának tekintik, miként az éjszaka kapuján való diadalmas bevonulást –

Szélesre tárva az éjszaka kapui, ahogy a szél iránt legelő lovak orrcimpája,

Miként a máglyák lángja által a sötétségbe hasított bejárat, amelyen áthaladva az áthaladók szavai új értelmet nyernek, mint varázsígék visszhangzanak;

És készül valahol az éjszaka nagy számvetése minden fölöslegéről, folyik valahol az élők számba vevése, miként a fekete magasságok zengése,

És a fekete mélységek bezárulása,

Míg csak a szél nem jajdítja hajnalok hajnalán harsonáit, feltámasztva az elemek árját, felvonulván, miként a világ felmagasztosuló teremtéséhez,

Formálva a még nem létezőt, idomítva teljességét a majdani összképhez.

(Felnyitott koponyával az északi farkas:

Ugrása nyomán éjszakai mennykőhullás, ezekben a kövekben gondolkodik.

De a vágta mindig sebesebb, a vágta kitér előle, elrejtőzik, miként fogyatkozásában a Nap; és csak a táltosok kellenek meg a dobok, álló éjen át a dobpergés.)

Akit eltemetnek itt, milyen nehéz földbe temetik? Nehéz földben a szablyája, az íja; a lova is, hogy hordozza a nehéz földet a hátán: az őszi, agyagos sarat az addigi fényes nyereg után, ahogy a sár lejjebb és lejjebb folyik, csak a lösz mélyül, míg el nem éri a vizek megkövült falát,

Ez a víz gyűlik össze valahol a mindenség tenyerében, mintha épp inni készülné, vagy itatni csillagait –

A messzi, halas vizeket követően haltalan vizek a mélyben, hűvösek, és csak az ásás utánuk, mindinkább merülve, miként az üres edény, amíg meg nem telik, és amíg ki nem csordul.

2. Ahol másik magasság tetőzik, ahogy a szőlőhegyek hullámozása, a napsütés iránt való csordulásuk, miként arany és ezüst ötvöződése, és az ebbe vésett ábrák,

Az indák, melyek díszükkel körülfolyják a jeleneteket és a fejedelmi érzületek képmásait, az égből nyújtózza alá,

E föld veti fel magából a kőből vagy fából épített városok szögletes tereit, s e terek porát sodró magányosságot, és nincs, aki fölkiáltana:

„Íme, ez a mi népességünk, és ezekkel a kardokkal védelmezzük magunkat,

Itt vannak a fegyverkovácsaink és az íjgyártóink, s ezeket a sáncokat építettük, amelyeknek azután csodájára jártunk;

Mindezt azért, hogy senki a közelünkbe ne férközzék, s előjáróink nem kaphatóak alkudozásra,

Az előjárók alászállva lakótornyaikból, a magukénál hatalmasabb akaratot képviselnek gránátszínű talárjukban,

Ennek vetették alá magukat, s élethossziglan állják esküvel fogadott szavukat.” –

Ám ki sem szól ekképp, csak a megnevezhetetlen és gazdátlan zavarodottság bugyborog olymód, ahogy lópaták nyomán a morotvák iszapja, meg a vasalt kerekek süppedékeiben, mielőtt járt utakra gördülnének az úttalanság szekerei,

S onnantól már az ország útjai tartanak, utak, melyek a bizonyosságba vezetnek, biztos helyekre; senkitől sem őrzött, halott utak, járóföldnyi szakaszokban,

Bortól elárasztott, fölliható utak, nem különben, mint mennyei látképek puszta káprázata, szemben a haladás irányával, mind le-, mind fölfelé.

Tüvé téve erdőket és síkokat, táborozva a tüzek partján, harci lobogásban, sorra kipróbálva a fegyvereket, hatalmas iramú, előérettől sugalmazott próbákat téve,

Hegyoromról hegyoromra kiáltozva, mintegy isteni felzúdulásra, nem ahogy a pásztorkürtök hangja,

Melyeknek riogása ott szunnyad a harci kürtökben, és időben fel fog riadni rá a hallás,

Időben lecsap rá a lovak horkantása, miként ha zendülésére föltámadnának a régi vezérek, és teljes díszükben állnának seregeik élére, széjjelárasztva túlvilági állhatatosságukat,

Ahogy csak a legendák azonosulnak önmagukkal – ezeknek visszfényére épül a seregek fölállása;

Emlékezet szerint a törzsek helye: a hagyomány, mely hirdeti lovaik s fegyvereik számát s erejét, származásuk szerint,

Vezérek helyét a mozgó tömkelegben, mely mintegy csillagrendszer-
rekhez igazodik,

Mintha égi háló terülne a földre, s ennek színén az élők, és vetülékén a holtak.

*

3. Ezek a felkunkorodó orrú csizmák, kengyelbe dugott fejükkel, melyekben Kercs és Korezma piacán lépdelt végig a tengeri szellő után sóvárgó, aki érezte orrában az ámbra illatát,

S hozta magával messzi azovi földről a veretes díszeket meg a sujtásokat, melyek köntösét cicomázzák,

A pitykéket és ezüstbe foglalt hamis drágaköveket, konstantinápolyi pénzen vásároltakat,

És ahogy ott a partra tódult alkonyattal a tenger –

Itt most merőben más hullámzás és özönlés, feltörés, miként ős forrás fakadása az adott pillanat gócéban, a napszállat iránt való haladás, az ehhez való igazodás, melyre a szélfúvás teríti arannyal átszőtt palástját,

S a hegedősök a szél vonóit húzva kezdik dalolni a messzeséget, ujjukkal váltig a tökéletes zengzetet adó fekvést keresve a kiszámíthatatlanság húrjain:

E dal zengése átítatja a földet, beleivódik a rögökbe, ahogy orrhangjai töltik ki az orrüreget, és tovább remegve a holtak mélyen morajló koponyájában;

Akik ismerik e dallamot, mindigtől fogva ismerték, akként születtek szerte, hogy e dallam révén ismerjenek egymásra, e dallam képezi szülőanyjukat, érzelemként tetőzve bensőjükben,

És most e futamok, ahogy a messzeségből szüremlenek, hogy fölismerik bennük anyjuk hangját, és hazájuknak akarják tudni a helyet, ahol újfent meghallották,

Nagy, terebélyes hazaként ünnepelni, melyet átjár a zengés és az érzések hatalmassága.

Kincsre lelni így, vagy a világ keletkezésétől érlelődő gyümölcs ízére, ami nem a nyelven fogan, hanem a visszatérés képzetében létesül.

*

4. A löszszakadékok falába vésett istenalakok, akiknek arca áldozati füstben fürdik, belengi őket az imádat és tulajdon fölmagasztosulásuk, ahogy mindenek képére formálva tartanak a magasság felé,

Boldogasszonyok lakóhelye magasodik a vízfolyások fölött, és a ligeteket átjárja illatuk,

Meg mindazokat a helyeket, amelyek csak lélekben kifejezhető ünnepélyességgel közelíthetők meg,

És földjük várja italáldozatát, és a fogadalmakat, az eskütevéseket, meg a messzi zarándoklatokról hozott ajándékokat,

Borostyánkövet meg gyöngyöt.

Istenalakok karja a mennyekre tárva,

Karcsú ujjaikon az áldás méze csorog, mint hatalmas és hömpölygő látomás –

Földi vásár zsongása és nyüzsgése vásárnapon, égi vásárhelyek kimondhatatlan tágasságú és mérhetetlen térségei, gyümölcsök és frissen holdvilágszínűre edzett acélú fegyverek tömkelege,

A föld terményeinek illata és a cserzett bőrök fanyar, állati szaga, Vadbőröké és dúvadak prémjeié,

A félig partra vont, hatalmas halak tátogása és a rákok ollóinak meddő hadonászása,

Miközben mindez megbonthatatlan egésszé áll össze, és hosszú toll-díszeket lobogtat,

És vég nélkül folyik körben a száguldás és a futtatás, a vetélkedés és a rikongatás, az újdonatúj terep betörése és kiismerése;

Ám dél jöttén a kabarok, mint mindig, nekilátnak megfejni megmaradt tevéiket: tejsugar suhog a tevebőr csöbörben.

*

5. Akik csak a szertartásokat jöttek látni, hogy részesei legyenek a másvilági tapasztalásnak, a feltartóztathatatlan révületnek, mely mindenik porcikájukat kisajátítja,

És az este elérkeztevel egyre közelebb sejtsek magukhoz az elődök éjszakáját, akik immár nem a helybeli éjszakát lakják, hanem számkivetett földek kurgánjait vigyázzák:

Az itteni éjszaka idegen ártó szellemek hona, ezekkel vívnak derekas küzdelmet a táltosok,

Meg ahogy vérben forgó szemmel vetik magukat rájuk a szellemlátók, s igyekeznek megtépázott jelenségüket tovaűzni, senkinek sem kellő pusztaságba, a kietlenség égalja alá, ahová senki sem vágyakozik, és arrafelé kiürül a lélek, sívó homokkal telik meg, miként elnehezült képzelettel;

Eltemetődik mamutok csontja közé a föld eredendő jégvermeiben, ahol azontúl ős állatok fogazata rágódik rajtuk, s mint valami építményt népesítik be az elenyészett lények vázának csontketrecét.

Ám mind e fölött ott magasodnak a felvigyázók, akik elevenen tartják az emlékezetet, a látszólag senki és semmi hasznára nem szolgálót, csak a szél fúvását kitöltőt,

Amely keresztülhatol a messzeségen, és a maga jegyeivel írja tele a korszakokat, és megméri a megtett utakat,

A kerekék őrlődő forgását a szekerek tengelyén, ahogy kiindul egyik világtáj háttéréből, és hosszirányban a másíkgig tart,

Mégis a végesség példáját szolgálva a végtelen eláradásával szemben, a partot érést, vagy a meredélyen való felegyenedést, ám a nyíllövésnyinél nem messzebbre vetülő árnyékot;

Miként ha valami szakadatlanul újjáéledni készülne, üzenetek szárnyra kapásában, amelyeket áldozati madarával küldöz az áldozatokat elnyelő magasság.

*

6. A kétnevű fejedelmek, szemükben magasztosságukkal, méltóságuk jelével, miközben előjelekből veszik értesüléseiket, és jó előjelek hatják át lényüket,

Ezeket hirdetik a jósök és a varázslók, adják tovább a táltosok a túlvilág jó előjeleit;

A levegőben röptükben lenyilazott madarak fölnyitott bensejében is ugyanazok a kedvező jelek,

És a tüzek hamujában is ezeknek találni nyomait, miként az est leszálltával és a hajnalban leölt állatok vérében –

Színre és tapintásra minden a jó jel mellett szól,

Jó jeleket hordoznak magukon a lovasok nélkül elfutott és ismét visszatért lovak,

Viselős asszonyok érzik a jó előjelet, miközben vajjúdásuknak keresik biztonságos búvóhelyét:

Ellenállhatatlanná válik a jó előjelek vonzása,

Az égvilágon a mindenség jó jelei . . .

Hogy fölkerekedett az alkalmas idő,
 És a látóhatár mindenki körül szélesre tágul a csodálkozástól, miként
 a szertartások körtánca,
 Miként ha fölkelt, fölindult volna a messzeség, fölzúdulása nekilendül,
 a kantár nélküli vágatás, olyként, ahogy a széltől hajtott és ostorozott
 menekülés,
 A lópaták nyomából szárnyra kapott rögöké,
 Miközben a törzsek népessége a hágókon át lefelé hömpölyög, görög,
 miként a kövek áradata,
 A taplós berkekben tűz szikráját csiholja, isteneknek emelve oltárokat,
 akik a menny világosságát emelik fölébe,
 És a sötétség csillagait járatták, és a tengerek fellegeit hajtják.

*

7. Érkeznek majd a hírnökök, a hírmondók, hajszolt lovaikon, dár-
 dájukra tűzve az örömhír jele,
 Más és más irányból, mintha máris az este örömtüzeit gyűjtogatnák,
 alkonyi tűztengert, hogy a napszállat órája hosszú haldoklással terül
 széjjel a földön,
 És e lobogás beleszakad a villózó estébe, letörölve az árnyakat, hogy
 csak a tüzes égbolt pajzsára kovácsolt, izzó alakok maradnak láthatók,
 Megolvadtan szinte, és alácsorogva a földre, mintegy elborítva fölhe-
 vült anyagokkal,
 Hogy ércükből fegyverek kovácsolódjanak, és kengyelek, és tüzes
 zablák meg sarkantyúk mondabeli seregeknek, amelyek élete örökös
 lesz, mintha szavaik megszilárdultak volna a levegőben, és hujjogásuk
 visszhangzása soha el nem ülne, és holdarcuk a teremtés mintájaként
 vizek tükrén lebeg.

(Folytatjuk)